

Nr 25

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:305 av herr *Hilding* och II:352 av herr *Jönssons* i Ingemarsgården föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och förslag om en vidgad rätt till kostnadsfria resor till och från hemorten för värnpliktiga under första tjänstgöringen.

I motionerna anföres bl. a. att förslaget att öka de värnpliktigas fria resor till fem under första tjänstgöringstiden icke är tillräckligt. De värnpliktiga har under vissa tider fria lördagar och även i övrigt relativt gott om fritid. Ofta liftar de nu, vilket är otillfredsställande. Vill man minska liftandet, måste fri befordran medgivnas med tåg eller motsvarande trafikmedel, men reseersättning i pengar bör icke utgå.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II:352.

Utskottet har inhämtat yttrande från järnvägsstyrelsen, försvarets civilförvaltning och försvarsstaben.

Järnvägsstyrelsen anför:

Mellanhavandena mellan järnvägarna och de militära myndigheterna i avseende på transporter för dessa myndigheters räkning regleras av ett med giltighet fr. o. m. 1.7.1960 träffat avtal mellan å ena sidan Försvarets civilförvaltning och å andra sidan järnvägsstyrelsen och svenska järnvägsföreningen.

Styrelsen utgår från att innehållet i detta avtal skulle äga tillämpning även i fråga om ett enligt motionärernas önskemål ökat antal ledighetsresor för värnpliktiga.

Försvarets civilförvaltning anför:

Med tillkomsten av värnpliktsavlöningskungörelsen 12 september 1958, nr 485, avskaffades i princip den värnpliktige tidigare tillkommande rätten till kontant resekostnadsersättning vid in- och utryckningsresor samt vid resor i samband med övningsuppehåll och andra former av tjänstledighet. I stället beredes den värnpliktige s. k. fri resa genom honom tillställd order om militärtjänstgöring eller militärbiljett. Dessa handlingar berättiga den värnpliktige att utan kostnad färdas med tåg, fartyg, buss eller annan bil i linjetrafik. Endast under vissa begränsade förutsättningar är den värnpliktige berättigad åtnjuta resekostnadsersättning, exempelvis om färdhandling icke kommit honom tillhanda, om de nyssnämnda färdmedlen icke finnas att tillgå etc. (jämför närmare 9 § kungörelsen). Tillkomsten av de nu an-

givna reglerna föranleddes — förutom av de kostnader och administrativa olägenheter tidigare system förde med sig — av önskemålet, att i görligaste mån råda bot på missförhållandet, att de värnpliktiga i stället för att använda reguljära trafikmedel färdades, såsom skett i stor utsträckning, i andras bilar eller sålunda »liftade». De värnpliktiga tillhandahållas alltså vid de fria resor, som de äro berättigade till, särskilda genom civilförvaltningens försorg tryckta färdhandlingar, som gälla för fri befordran å järnväg, buss m. m. De värnpliktiga erhålla därför i princip ej, såsom motionärerna synas förmena, någon reseersättning i pengar utan beredas fri transport med de allmänna kommunikationsmedel, som kunna finnas tillgängliga för deras befordran mellan hemorten och tjänstgöringsplatsen. Det får förutsättas att samma ordning skall tillämpas vid ett genomförande av det nu i statsverkspropositionen berörda förslaget om ökat antal fria resor för värnpliktiga. Därest såsom 1962 års försvarskommitté föreslagit i sitt i dagarna avgivna betänkande antalet fria resor ökas från tre till fem under 1. tjänstgöring, kommer merkostnaden enligt kommitténs beräkning att belöpa sig till cirka 4 miljoner kr per budgetår. Mot bakgrunden härav kan civilförvaltningen ej finna annat än att den av motionärerna ifrågasatta utredningen om en än mer vidgad rätt till kostnadsfria resor till och från hemorten för värnpliktiga under 1. tjänstgöring — med som följd en ytterligare belastning för IV huvudtiteln — ej bör komma till stånd i varje fall i dagens läge.

Försvarsstaben har i sitt yttrande samtidigt tagit upp här förevarande motioner och de likalydande motionerna I:463 och II:566 om järnvägsrabatternas giltighet på busslinjer, vilka motioner likaledes behandlats av utskottet denna dag (utlåtande nr 28).

De av staben anförda synpunkterna anknyter huvudsakligen till sistnämnda motioner. Staben tillstyrker en utredning i syfte att »i första hand åstadkomma enhetliga och likvärdiga rabattförmåner» vid resor med olika slag av transportmedel.

Utskottet

I motionerna hemställas om utredning beträffande vidgad rätt till kostnadsfria hemresor för värnpliktiga under första tjänstgöringen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att goda möjligheter bör föreligga för de värnpliktiga att under permission vistas i sina hem. Åtgärder i syfte att öka antalet fria hemresor skulle också, som motionärerna framhållit, bl. a. vara ett medel emot den föga tillfredsställande företeelsen, att många värnpliktiga nu liftar till hemorten.

Utskottets positiva inställning när det gäller reseförmåner för de värnpliktiga har tidigare kommit till uttryck vid behandlingen av här förevarande och närliggande spörsmål. Utskottet kan härutinnan hänvisa till bl. a. sina utlåtanden nr 2/1954, nr 1/1956, nr 1/1958 och nr 7/1959. I utlåtandet nr 1/1958 behandlade utskottet motioner med väsentligen samma yrkande som de nu föreliggande. Utskottet anförde då att förslag var att förvänta beträffande de värnpliktigas fria resor och att frågan därför borde anstå i

avvaktan härpå. Utskottet avstyrkte motionerna, vilka avslogs av riksdagen.

Det förenämnda förslaget föranledde bl. a. tillkomsten av värnpliktsavlöningskungörelsen av år 1958, innebärande vissa förbättringar av de värnpliktigas förmåner. Enligt nu gällande regler äger sålunda värnpliktig under tiden för första tjänstgöring rätt till tre fria hemresor. Reseersättning i pengar utgår icke, utan de värnpliktiga tillhandahålles särskilda handlingar, vilka ger dem rätt till fri resa med de allmänna trafikmedel som i varje särskilt fall står till buds — således inte enbart med SJ:s trafikmedel. I proposition nr 110 (sid. 126) till årets riksdag angående försvarsgrenarnas avlöningsanslag har chefen för försvarsdepartementet föreslagit bl. a. en ökning av antalet fria resor från tre till fem och beräknat ökningen av anslagsbehovet härför under fjärde huvudtiteln till 4 milj. kronor. Förslaget har ännu icke behandlats av riksdagen.

Utskottet finner med hänsyn till ovan angivna omständigheter ståndpunkt icke nu böra tagas till frågan om antalet fria resor. Utskottet vill vidare framhålla att det i nämnda proposition framlagda förslaget grundar sig på ett enhälligt beslut av försvarskommittén. Detta har prövats vidare i försvarsdepartementet och är f. n. — jämte bl. a. motioner om ett ökat antal fria resor — under behandling i statsutskottet. Vid sådant förhållande finner sig utskottet icke böra förorda motionärernas förslag om en ny utredning i frågan utan hemställer,

att de likalydande motionerna I:305 och II:352 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1963

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Schött, Hedström, Eric Gustaf Peterson, Hellebladh, Ernst Olsson, Tage Johansson, Ferdinand Nilsson och Wallmark;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Nilsson i Bästekille, Keijer, Börjesson i Glömminge, Rask, Svanberg*, Hamrin i Kalmar, Magnusson i Nennesholm och Nordstrandh.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.